

Мазмұны

1	Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Орыс халық аспаптары оркестрі» пәні бойынша білім беру бағдарламасы	3
2	Образовательная программа по предмету «Оркестр русских народных инструментов» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств	18

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері
музыка бөлімдерінің «Орыс халық аспаптары оркестрі» пәні
бойынша білім беру бағдарламасы**

1. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Орыс халық аспаптары оркестрі» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Орыс халық аспаптары оркестрі» пәні бойынша оқытудың мақсатын, оқыту нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Осы бағдарламада келесі түсініктер қолданылады:

1) ансамбльде ойнау – бірге ойнау немесе ән айту (мысалы, дуэт, терцет немесе трио, квартет, квинтет);

2) аспаптау – камералық ансамбльге немесе оркестрге арналған музыканы партитура түрінде баяндау;

3) артикуляция– ән айтуда немесе музыкалық аспапта ойнау кезінде дыбыстарды орындау тәсілі;

4) орыс халық аспаптары оркестрі – құрамына балалайка және домбыра тобының аспаптар кіретін, сондай-ақ гусли, баян, жалейка және тағы басқа орыс халық аспаптарын қамтитын оркестр;

5) парақтан ноталарды оқу – шығарма мазмұны мен автордың нұсқауын ескере отырып алдын ала жатталмаған, таныс емес шығарманы нота жазбасы бойынша дауыспен немесе аспапта орындау;

6) партия – бір дауыспен немесе музыкалық аспапта, сондай-ақ бірдей дауысты топпен және аспаппен орындаудағы көп дауысты шығарманың құрамды бөлігі;

7) тембр – әртүрлі аспаптардың немесе дауыстардың орындауындағы жоғарылығы бірдей дыбыстарды ажыратуға мүмкіндік беретін дыбыстардың бояуы;

8) фразировка - акцентті қою, динамиканы, екпіннің икемді өзгерістерінің көмегі арқылы музыкалық фразаны және музыкалық тілдің мағынасын айқындайтын барлық элементтерді анық, мәнерлі орындау;

9) фактура – шығарманың техникалық құрылымдарын жасайтын музыкалық баяндау (әуен, аккордтар, полифониялық дауыстардың) әдістерінің жиынтығы; фактура шығарма мазмұнымен, композициялық қағидаларымен, сондай-ақ мәнерлеу мүмкіндіктері мен музыкалық аспаптардың және дауыстардың техникалық ерекшеліктерімен ескеріледі.

3. Бағдарламаның мақсаты: ұжымдық музыка ойнау дағдыларын қалыптастыру және бірігіп шығармашылық музыкалық қызметпен айналысу қажеттілігін тәрбиелеу үшін жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері:

1) музыкалық білім мен түсініктерді кеңейту;
2) ұлттық, классикалық және заманауи музыка әлемімен таныстыру;

3) ансамбльде және оркестрде ойнау дағдылары мен тәсілдерін қалыптастыру және дамыту, халықтық музыка аспаптарында ойнау арқылы рухани мәдениетті байыту;

4) аспаптық сыныптарда алған дағдылары мен білімдерін практикада қолдану және бекіту;

5) ұжымдық шығармашылық және орындаушылық тәртіпті дамыту, тәрбиелеу;

6) нотаны парақтан оқу дағдысын, музыкалық талғамды, есту қабілетін, ритм сезімін, бейнелі ойлауды, есте сақтау жады мен зейінін дамыту;

7) ұжымдық музыка ойнау саласында алған білім, білік және дағдылары негізінде музыкалық-шығармашылық қабілеттерін дамыту.

5. Білім беру бағдарламасын меңгеру мерзімі – жеті жыл.

6. Бағдарламаны іске асыруға арналған оқыту уақытының көлемі осы бұйырықтың 1-қосымшасында көрсетілген балалар музыка мектебінің үлгілік оқу жоспарына сәйкес анықталады. Оқыту жеке формада іске асырылады.

7. Оқу пәнінің мақсаты тұлғалық, танымдық, коммуникативтік және әлеуметті дамытудың негізгі міндеттері арқылы іске асырылады. Оқыту мазмұны оқу процесінде қалыптасатын әрекет ету тәсілдерімен, музыкалық шығармашылықпен араласу формаларымен өзара байланыста іске асырылады.

8. Бағдарламаның ерекшелігі балалардың ұжымдық музыка ойнау арқылы орыс халық аспаптарында ойнау бойынша бойынша білім, білік және дағдыларын, шығармашылық қызмет тәжірибесін, жеке және ансамбльде орындау тәсілдерін меңгеруіне жалпы дамытушылық бағыты болып табылады.

9. Пән дәстүрлі оқытуға, әр білім алушыға жеке-сараланған тәсілмен келуге, көркемдік-бейнелі ойлауды дамытуға, балалардың рухани және мәдени құндылықтарды меңгеруіне, музыка өнері саласындағы дарынды балаларды анықтауға бағдарланған.

10. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды.

11. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;

2) музыкалық сөздік қорын және техникалық тәсілдерді меңгерудегі қатаң жүйелілік;

3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;

4) оқу процесінің мақсаттылығы.

12. Бағдарлама орыс халық аспаптары оркестрінде ойнау техникасын меңгергісі келетін, әртүрлі стильдер мен кезеңдердің орыс, қазақ, қалық әндерін, әлем халықтарының әндерін, авторлық музыканы, заманауи би музыкасын, замауи балалар әндерін орындауды үйренгісі келетін балаларды оқытуға арналған.

13. Бағдарлама болашақ музыканттың әрі қарайғы практикалық қызметіне қажетті көлемдегі орыс халық аспаптары оркестрінде ойнау тәсілдерін меңгеруге жағдай жасайды.

14. Бағдарлама білім алушыны шығармашылық, эстетикалық, рухани-адамгершілікке дамытуға бағытталған және жеке орындаушылық ансамбльдік, оркестрлік практика тәжірибесін, музыкалық өнерді үйренуі мен меңгерудегі дербестік дағдысын алуына жағдай жасайды.

15. Бағдарлама музыкалық дарындылығы, дайындықтары және жалпы даму деңгейі әртүрлі балаларға есептелген. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды. Педагог музыкалық білімді меңгерудегі қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке, балалардың бойында музыкаға деген қызығушылықтарын оятуға ерекше көңіл бөледі.

16. Білім беру бағдарламасы білім алушының:

1) білім алушының музыкалық сауаттың қажетті деңгейіне сәйкес вокалдық ән айтуға мүмкіндік беретін білім, білік және дағдыларды меңгеруі;

2) білім алушының шығармашылық қызметі тәжірибесін алуы;

3) білім алушының әлем халықтарының рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруі;

4) музыкалық білім алуы және музыкалық мәдениетке араласуы;

5) білім алушының бойында музыка өнері саласындағы негізгі кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгерулеріне ықпал ететін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыруға ықпал ететін жеке қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

17. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының оқуға деген оң уәждемесін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

18. Білім алушыға қажетті орындаушылық дағдыларды және біліктерді үйрету мазмұны, сипаты және стилі жағынан түрлі көркемдік шығармалармен жұмыс істеу процесінде іске асырылады, ал музыкалық тәрбие беру халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын үйретуге негізделеді.

19. Ұжыммен музыка ойнаудың негізгі практикалық міндеті – ансамбльде ойнаудың арнайы дағдыларын қалыптастыру, ансамбльдің шығаратын үнін есту білігі, біркелкі ритмикалық қағысты есту, келісілген және ауыспалы-икемді ритмде көркем түрде ойнау, бірге орындау, ансамбль қатысушыларымен өзара әрекеттесу.

20. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылықтарын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттеріне (оқу пәні шеңберінде меңгерілген арнайы білім, білік және дағдылар) қол жеткізуге бағытталған.

21. Бағдарламаның әдістемелік негізін:

1) тұлғаны қалыптастыруға деген тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;

2) оқытудағы жас, жеке-қызметтік, жеке-сараланған және мәселелі-зерттеу тәсілдері;

3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгілеген мазмұны, формалары және тәсілдері;

4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушының шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелерін әзірлеу;

5) көрнекті педгогтер мен музыка танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

22. Оқу материалының мазмұнын іріктеудің педагогикалық қағидаттары:

1) табиғи сәйкестілік және қолжетімділік қағидаты білім алушының жас ерекшеліктерін ескеріп, білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуына көмектесетін, тыңдауға, үйренуге, орындауға лайық оқу материалын іріктеп алуға мүмкіндік береді;

2) сабақтастық қағидаты білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қызметі және оның мазмұны деңгейінде оқытудың барлық сыныптары арасындағы байланысты білдіреді;

3) оқытуды дараландыру қағидаты аспапта ойнаудың орындаушылық дағдыларын практикалық меңгерудің негізгі тәсілі болып табылады;

4) шығармашылық қағидаты білім алушылардың қабілеттерін және бейімділіктерін ашуды болжайды, жетістік жағдайын құруға, өнермен қуана араласуға ықпал етеді.

23. «Орыс халық аспаптар оркестрі» пәніне жеке оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, формаларын және репертуар кешенін таңдаудың түрлілігін болжайды.

24. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

1) ауызша – әңгімелесу, айтып беру, түсіндіру, пікірталас;

2) көрнекілік-демонстрациялық – педагогтің аспаппен шығарма орындауы, бақылау, интерактивті және мультимедиялық таныстыру рәсімін көрсету;

3) практикалық – аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс;

4) талдау – салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту;

5) эмоциялық – ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту.

25. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне, физикалық қабілеттері, шығармашылық қабілеттерінің даму деңгейіне байланысты болады.

26. Сабақ формалары:

1) практикалық – ойнау тәсілдері мен дағдылары аспапта ойнау арқылы пысықталады;

2) топтық сабақтар ансамбльде ұжыммен музыка ойнау мақсатында өткізіледі;

3) дайындық-концерттік (дайындық және концерттік нөмірлерді көпшілік алдында көрсету);

4) байқаулар;

5) ойын сабағы (сабақ барысында ойын технологияларын қолдану);

6) экскурсия сабағы.

27. Сабақ жоспары бір уақытта өткізілетін теориялық және практикалық сабақтардан тұрады.

28. Жұмыстың сабақтан тыс түрлері:

1) ансамбльде ойнау;

2) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;

3) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;

4) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға бару;

5) музыка қайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездесулер.

29. Осы бағдарлама негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың анықталған сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

30. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

- 1) титул парағы;
- 2) түсінік хат;
- 3) оқу қызметін жоспарлау;
- 4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

31. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

32. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) негіздеме ретінде білім беру бағдарламасы;
- 2) анықталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі педагогикалық мақсат пен міндеттер;
- 3) аныталған сыныпта оқытудың ерекшеліктері (дамыту, түзету-дамыту, дарынды балалармен жұмыс);
- 4) осы сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;
- 5) себептер мен өзгерістердің мақсаттарын көрсете отырып, жеке тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және/немесе уақытын өзгерту туралы ақпарат.

33. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушылардың қызметтерінің сипатын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеен құралады.

34. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдар тізбесі.

35. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

36. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім

алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

37. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылып, оны білім беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

38. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріліп, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде бағдарламаны іске асырудың жеке жоспарлары, концерттік және емтихандық бағдарламалары күрделілік деңгейі бойынша бірі бірінен біршама ерекшеленеді.

39. Білім алушының жеке жоспары репертуарлық кең үрдісті, халық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

40. Оқу процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, білім алушының музыкалық-орындаушылық қабілеттерінің табысты және жан-жақты дамуы толығымен алғанда жұмыстың мұқият жоспарлануына, репертуардың дұрыс іріктелуіне тікелей байланысты болады.

41. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшелігін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

42. Педагог ұжымның дайындық деңгейіне ж құрамына байланысты репертуарлық тізбені қалыптастырады, жаға, жаңадан жазылған орыс, қазақ және шетел композиторларының шығармалармен (түпнұсқалық, өңдеулер және переложения), халық әндерінің өңдеулерімен және өзінің аспаптауымен толықтырады.

43. Репертуарлық тізбе қазақ, орыс, шетел музыкасы, көркемдік деңгейі жоғары заманауи композиторлардың балалар мен жасөспірімдерге арналған пьесаларын, мультфильмдерден, балаларға арналған кинофильмдерден алынған танымал әндерді, халық музыкасын қамтиды.

44. Репертуарлық тізбе келесі бөлімдерден тұрады:

1) халық аспаптары оркестріне арналған шығармалар – түпнұсқалық өңдеулер және аспапқа түсірулер;

2) халық аспаптар оркестрінің сүйемелдеуіндегі әртүрлі аспаптарға арналған шығармалар;

3) халық аспаптар оркестрінің сүйемелдеуіндегі дауысқа арналған шығармалар;

4) баян оркестріне, дуэт, трио, баян квартеті, аккордеон дуэті және триосына арналған шығармалар.

45. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ырғақтық және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен

күйлерінің өңдеулерін, қазақстан композиторларының шығармаларын кеңінен қолданады.

46. Оқу репертуарының әртүрлі жанрдағы және стильдегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқуға, салыстыруға, жүйелеуге оңтайлы жағдай туғызады.

47. Педагог заманауи отандық және шетел композиторлары шығарған үздік пьесаларын енгізе отырып репертуарлық тізбені жүйелі түрде жаңартады және кеңейтеді.

Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысу, білім алушыға музыкалық мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатындай материалдарды таңдай отырып, оқыту әдістемесін және оркестр репертуарын ойластырады.

48. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін бекітеді, шығармаларды үйрену кезеңдерін белгілейді, бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені толықтырады.

49. Әр жарты жылдықтың соңында педагог бекітілген жеке жоспардағы оркестрдің репертуарлық тізбесіне енгізілген өзгерістерді көрсетіп, жоспардың орындалуын белгілейді, ал жылдың соңында білім алушының музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

50. Оркестр сыныптарының міндеттері: аспаптар сыныбында алған дағдылары мен білімдерін практикада қолдану және бекіту, музыкалық талғамды дамыту, ұжымдық шығармашылықты және орындаушылық тәртіпті тәрбиелеу.

51. Халық аспаптары оркестрі арнайы сыныптарда таңдау пәні бойынша аспапта ойнаудан алған белгілі дағдыларды меңгерген бес жылдық оқу мерзімі бойынша 3-5-сынып білім алушыларынан және жеті жылдық оқу мерзімі бойынша 3-7-сынып білім алушыларынан құралады.

52. Таңдау бойынша пән халықтық бөлімнің білім алушыларына оркестрге келгенге дейін тиісті дайындық алуларына мүмкіндік береді және негізгі аспаптардан басқа сүйемелдеу тобын, альттар тобын, партиялар басын және тағы басқаларды құру керек болатындықтан оркестрдің толықтырылу мүмкіндігін біршама кеңейтеді.

53. Халық аспаптары оркестрінің негізі ішекті аспаптар тобы – домра мен балалайка екендігі белгілі. Балалайка тобы аз болғанда немесе болмағанда оркестр жетекшісі орындалатын шығарманың фактурасын сақтай отырып, балалайкалар жүзеге асыратын сүйемелдеуді домра тобына жүктеледі.

54. Үш-төрт ішекті домра сыныптары бар музыкалық мектептер үш ішекті домрасы бар аралас оркестрге арналған репертуарды пайдалана отырып домраның екі түрін бір оркестрде біріктіріледі.

55. Оркестрдің бас партияларын қалыптастыру кезінде дирижер алдына ала бас-оркестрде ойнайтын қатысушыларды дайындайды: бас пен балалайка-контрабас, домра-бас пен домра-контрабас.

56. Оркестрлік сыныпты дамыту және кеңейту үшін халықтық шертпелі музыкалық аспаптармен таныстыру тәртібі бойынша баяншылар мен аккордеонистерді ішекті халық аспаптарында (бас, контрабас, балалайка-секунда және балалайка-альт) ойнауды үйретуді тәжірибеде қолдану ұсынылады.

57. Оркестр құрамына соқпалы, дауыс ырғағы аспаптардың және оркестрлік баяндардың, мыстан және ағаштан жасалған үрмелі аспаптардың, контрабастың, кейде фортепианоның енгізілуі оркестрдің дыбыстық политрасын байыта түседі.

58. Баяншылар ансамблі бес жылдық оқу мерзімі бойынша оқитын 3-5-сынып білім алушыларынан және жеті жылдық оқу мерзімі бойынша оқитын 4-7-сынып білім алушыларынан құрылады. Музыкалық мектептердегі аснамбльдердің негізгі құрамы – дуэттер мен трио, квартеттер, квинтеттер, секстеттер.

59. Баяншылар оркестрі орыс халық аспаптары секілді көбінесе халықтың ішекті аспаптары (домра, балалайка) сыныптары жоқ немесе аз дамыған музыкалық мектептерде бес жылдық оқу мерзімі бойынша оқитын 3-5-сынып білім алушыларынан және жеті жылдық оқу бойынша оқитын 4-7-сынып білім алушыларынан құрылады.

60. Баяншылар оркестрінің негізін дайын аккордтары бар баяндар мен оркестрлік баяндар құрайды. Оркестр құрамына кіретін барлық аспаптар бірдей күйленеді.

61. Тембрлік байлық ұлғайту және оркестрлік бояуларды түрлендіру үшін оркестрге ысқылы немесе балалайка контрабасы, ағаш және мыстан жасалған үрлемелі аспаптар енгізіледі.

62. Баяншылар оркестрінің негізі болып бірінші және екінші баяннан, альтадан, тенор мен бастар тобынан тұратын квинтет саналады. Дауыстар көлемі оркестр құрамына енгізу есебінен ұлғайтылуы мүмкін.

63. Оркестрмен жұмыс істеудегі басты элементтердің бірі – оның қатысушыларын дайындықтар мен концерттерде дұрыс орналастыру. Оркестрдің орындаушылары жинақы отырады.

64. Оркестрде әр білім алушы оркестрлік аспаптардың түрлі міндеттерімен танысады. Оркестр жетекшісі оркестрге қатысушының осы уақыт ішінде оркестрдің түрлі партияларын – бірінші және екінші

баяндарды ғана емес, сондай-ақ альттар, тенорлар және бастар партияларын да орындауын қадағалап отырады. Сонымен бірге әрбір оркестрде ойнаушының оркестрде болған уақыты ішінде жанры, түрі және сипаты әр түрлі болып келетін музыкалық шығармалармен танысып шығуы да маңызды.

65. Оркестрант өз бетінше ұдайы және жүйелі түрде жұмыс жүргізіледі. Жұмыс көлемі балалардың жалпы білім беру бағдарламаларын игеруімен қатар үй тапсырмасына дайындалуға кететін уақыт шығынын ескеріп анықталады.

66. Жеке үй тапсырмасы бірнеше рет жүргізілуі мүмкін және педагогтің ұсынымдарына сәйкес құрылады. Бірінші кезекте түрлі техникалық тәсілдерді қолданып, ең күрделі музыкалық эпизодтар пысықталады. Педагог білім алушының ақыл-ой және дене мүмкіндіктеріне байланысты қандай да бір шығармаға жұмсалатын уақытты анықтайды.

67. «Орыс халық аспаптар оркестрі» пәнінің «Сольфеджио», «Қазақ музыка әдебиеті», «Әлемдік музыка әдебиеті», «Ұжымдық музыка ойнау» пәндерімен пәнаралық байланысы білім алушының түрлі көркемдік түсініктерді тұтас түсінуге итермелейді.

68. 1 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) оркестрдің негізгі аспаптары (кіші домра, балалайка примасы, баяндар) мен қосымша аспаптарында (альт домрасы, балалайканың секундасы және альті, бас тобы) бастапқы ойнау дағдыларын игеру;

2) мамандандырылмаған сынып білім алушыларының ойнау техникасының негізгі дағдыларын (отырыс, дыбыс шығару әдістері, аппликатура) игеру;

3) ұжымдық ойнау дағдыларын, оркестрлік партияларды өз бетінше талдау дағдысын дамыту;

4) автордың түпкі ойы мен оркестр жетекшісінің талаптарын орындай отырып өзінің партиясын орындау дағдысын қалыптастыру;

5) кәсіби терминдерге қатысты осы кезеңге қажетті білімді игеру;

6) дирижер қимылымен танысу, ойынды дирижердің қол қимылымен бастау және аяқтау дағдыларын игеру.

69. 1 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Оркестрлік музыка аспабымен танысу.

2-тақырып. Ұжымдық музыканың негізгі қағидалары.

3-тақырып. Дирижерлік қимылмен танысу.

6-тақырып. Жиынтық дайындықтар.

70. 1 сыныпта білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) оркестрлік өнердің негізін, орыс халық аспаптары оркестрінің көркемдік-орындаушылық мүмкіндіктерін біледі;

2) кәсіби терминдерді біледі;

3) оркестрдегі ұжымдық орындаушылық шығармашылығы дағдыларына, оның ішінде әнші мен оркестрдің өзара қатынасын көрсететін дағдыларға ие болады;

4) композитордың түпкі ойына және дирижердің талаптарына сәйкес оркестр ұжымында өзінің партиясын орындау дағдысын біледі;

5) арнайы сыныптарда алған аспапта ойнаудың ансамбльдік және оркестрлік ойнаудың практикалық дағдыларын біледі;

6) оркестрдің барлығы немесе жекелеген оркестрлік топтар орындайтын негізгі тақырыпты, қосалқы дауысты, сүйемелдеуді ести білу дағдысына ие болады;

7) композитордың ойына және дирижердің талаптарына сәйкес оркестр ұжымында өзінің партиясын орындау дағдысын біледі;

9) оркестрлік партияны парақтан оқиды және бағдарланады;

10) дирижердің қимылын түсіну дағдысын игереді;

11) толық оркестрмен және жеке топтармен орындалатын музыкалық шығарманы түсінеді;

12) негізгі тақырыпты, қосалқы дауысты, сүйемелдеуді ести біледі;

13) оркестр орындайтын шығарманы сауатты талдай алады.

71. 2 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

1) музыкалық аспаптарда ойнауды игерудің техникалық мүмкіндіктерін одан ары жетілдіру, ойнаудың жаңа әдістерін енгізу арқылы репертуарды күрделендіру;

2) партияларды біркелкі аспаптар тобында және өз бетінше үйрену дағдысын; қосалқы дауыстарды, әншінің партиясы мен сүйемелдеуді есту, дирижердің қимылын түсіну дағдысын қалыптастыру;

3) жылдам екпіндегі ырғақтың тұрақтылығын дағдыландыру, оркестрде орындаушылық және артистік дағдыларын дамыту;

4) музыкалық жанрлармен, композиторлардың шығармашылықтарымен, үздік орындаушылармен және оркестрлермен таныстыру, олардың ойнаулары мен жазбаларын тыңдау;

5) дирижерлік етудің негізгі сызбаларын білу, мәнерлі орындау әдістерін (фразировка, динамика, артикуляция) игеру.

72. 2 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Аспапта ойнауды жетілдіру және оркестрде ойнаудың негізгі қағидаттарын одан ары дамыту.

2-тақырып. Қосалқы дауысты, жеке орындаушы мен сүйемелдеу партияларын есту шеберлігін қалыптастыру.

3-тақырып. Жылдам қарқынды ырғақтық тұрақтылықпен жұмыс.

4-тақырып. Музыкалық шығарманың орындау айқындығына бағытталған құралдарды меңгеру (баса айту (фразировка), динамика, артикуляция, тембрлік салыстыру).

5-тақырып. Оркестрлік партиядағы техникалық қиындықтарды анықтау және жеңу шеберлігі.

6-тақырып. Жиынтық дайындықтар.

73. 2 сыныптың білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) ансамбльде, оркестрде ойнау дағдылары;
- 2) музыкалық шығармаларды орындау кезінде тыңдауды бақылауын жүзеге асыра біледі;
- 3) музыкалық жанрлар мен нақыштық бағыттардың оларға тән ерекшеліктерін біледі;
- 4) музыкалық терминдерді біледі және оларды тәжірибеде қолдана алады;
- 5) көркемдік бейне жасай алады;
- 6) үйреніп жүрген шығарманың орындаушылық жоспарын интонациялаудың, баса айтудың және динамиканың мәнмәтінінде анықтай біледі;
- 7) практикада орындалатын шығармалардың нақыштық ерекшеліктерін қолдана біледі;
- 8) музыкалық аспапты игерудегі өзінің техникалық мүмкіндіктерін жетілдіре алады;
- 9) сахналық тәртіп дағдыларына ие болады;
- 10) оркестрлік өнердің бастапқы негіздері жайындағы, оркестрдің көркемдік-орындаушылық мүмкіндіктері туралы білімді игереді;
- 11) кәсіби терминдерді қатысты білімді игереді;
- 12) композитордың ойына және дирижердің талаптарына сәйкес оркестр ұжымында өзінің партиясын орындау дағдысын игереді;
- 13) дирижердің қимылын түсіну дағдысын игереді;
- 14) негізгі тақырыпты, қосалқы дауысты, сүйемелдеуді ести біледі;
- 15) оркестр орындайтын шығарманы сауатты талдай алады.

74. 3 сыныптағы бағдарламалық талаптар:

- 1) ансамбльде ойнау дағдыларын біршама күрделі фактурада жетілдіру, ойнау тәсілдерін синхронды орындау, орындалатын партия унисонының жоғары деңгейіне қол жеткізу;

2) біршама жылдам және ақырын екпіндерде ырғақтың тұрақтылығын дағдыландыру;

3) музыка тілінің негізгін құраушылармен (лад тартылысы, әуен, сүйемелдеу) таныстыру;

4) ноталық мәтіндерді партиялар бойынша және оркестрдің барлық құрамы болып сауатты оқу;

5) дыбыс шығарудың негізгі әдістерін, дыбыс атакасының түрлерін, артикуляция амалдарын, аппликатураны дұрыс қолдануды игеру;

6) партиялардағы техникалық қиындықтарды анықтай және өте білу, үйреніп жатқан шығармасының эмоциялық-бейнелік мазмұнын түсіне білу шеберліктері;

7) музыкалық шығарманы талдай және құрылу түрін анықтай білуін дамыту, концерт кезіндегі сахналық тәртіп дағдысын қалыптастыру.

75. 3 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Күрделі фактуралы шығармалардағы ансамбльдік ойнау дағдыларын жетілдіру.

2-тақырып. Музыкалық тілдің негізгі құрамдастарымен жұмыс (ырғақ, жоғарылығы, ладтық тартылыс, мелодия, сүйемелдеу).

3-тақырып. Концерт кезіндегі оркестрлік орындаушылық, әртістік, өзін өзі ұстау дағдыларын дамыту.

4-тақырып. Жоғарғы қиындықты жаңа музыкалық шығармалармен жұмыс.

5-тақырып. Концерттік көрсетілімге дайындық.

6-тақырып. Жиынтық дайындықтар.

76. 3 сыныптың білім беру бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) музыкалық шығарманы аспапта сауатты орындауды;

2) аспапта ойнау кезінде көркемдік бейнені жасауды біледі;

3) музыкалық шығарманы орындау кезінде естуді бақылайды;

4) музыкалық шығарманың негізін біледі (оның негізгі тақырыбын, қосылақы дауысты, вариацияларды, толық оркестрмен, сондай-ақ жеке оркестрлік топтармен);

5) өз партиясында аппликатурасын қоя біледі;

6) дирижердің ойына және айтуына сәйкес өз партиясын орындайды;

7) өз партиясын жатқа ойнайды;

8) ансамбльде, оркестрде ойнау дағдыларына ие болады;

9) музыкалық терминдерді және оларды практикада қолдануды біледі;

10) әртүрлі жанрдағы және стильдегі музыкалық шығармаларды өз бетінше жаттайды;

11) оркестрлік партияны парақтан оқи алады және бағдарланады;

12) аспаптарға арналған оркестрлік репертуарды біледі;

13) оркестрлік өнердің бастапқы негіздері жайындағы, оркестрдің көркемдік-орындаушылық мүмкіндіктері туралы білімді игереді;

14) композитордың ойына және дирижердің талабына сәйкес партияны оркестрлік ұжымда ойнау дағдыларына ие болады;

15) дирижердің қимылын түсіну дағдысын игереді;

16) музыкалық жанрлар мен нақыштық бағыттардың оларға тән ерекшеліктерін біледі;

17) үйреніп жүрген шығарманың орындаушылық жоспарын интонациялаудың, баса айтудың және динамиканың мәнмәтінінде анықтай біледі;

18) оркестр ұжымында өзінің партиясын орындау дағдысын игереді;

19) практикада орындалатын шығармалардың нақыштық ерекшеліктерін қолдана біледі;

20) сахналық тәртіп дағдыларына ие болады;

21) репертуарының мол, шығармаларды өз бетінше талдайды және жаттай алады, шығарманы аспапта айқын және техникалық орындайды;

22) есту арқылы әуенді және қарпайым сүйемелдеуді теру, ансамбльде музыка ойнау және тасымалдау (транспонирования) дағдыларының болуы.

77. Үлгерімді бақылаудың мақсаты білім алушының білім беру бағдарламасын игерудегі нәтижелілігін анықтау болып табылады.

Білім алушылардың бағдарламаны игеруін бақылау – бақылау жұмысы, академиялық концерт түрінде іске асырылады.

78. Аттестаттау формасы және білім алушылардың көрсетілімдеріне қойылатын бақылау-бағдарламалық талаптар:

1) 1 сынып – бірінші, екінші, үшінші тоқсандарда: бақылау жұмысы (оркестрлік партияларды білу); төртінші тоқсанда: академиялық концерт (түпнұсқалық өңдеулер және аспапқа түсірулер);

2) 2 сынып – бірінші, екінші, үшінші тоқсандарда: бақылау жұмысы (оркестрлік партияны білу); төртінші тоқсанда: академиялық концерт (әртүрлі аспаптарға арналған шығармалар);

3) 3 сынып – бірінші, екінші, үшінші тоқсандарда: бақылау жұмысы (оркестрлік партияларды білуі); төртінші тоқсанда: академиялық концерт (баяншылар оркестріне, сондай-ақ баяншылар дуэті, триосы, квартетіне және аакордеоншылар триосына арналған шығармалар).

79. Музыкалық білім беруде оқыту нәтижелерін бақылау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан тұрады.

Педагог білім алушының жұмысын бағалау кезінде келесі өлшемшарттарды ескереді:

- 1) оркестрлік орындаушылыққа тән көркемдік-эстетикалық, техникалық ерекшеліктерді білуі;
- 2) музыкалық терминдерді білуі;
- 3) оркестрдің құрамында партиясын орындаудың практикалық дағдыларының болуы;
- 4) оркестрде аспаппен музыкалық шығарманы сауатты орындауы;
- 5) парақтан оқу дағдылары;
- 6) әртүрлі жанрдағы және стильдегі аспапта орындалатын шығармаларды өз бетінше жаттау білігі;
- 7) аспаптарға арналған оркестрлік репертуарды білуі.

80. Бағалау өлшемшарттары:

1) «5» бағасы «өте жақсы» – оркестр бойынша сабақтарға үнемі қатысу, оркестрлік сыныпта оқытылатын барлық шығармалардағы өз партиясын білу, сабақтарға белсенді эмоциямен қатысу, ұжымның барлық концерттеріне қатысу;

2) «4» бағасы «жақсы» – оркестр бойынша сабақтарға үнемі қатысу, сыныпта белсенді жұмыс істеу, бағдарламаның барлық партиясындағы қиын техникалық фрагменттерін пысықтауы жеткіліксіз, оркестрдің концерттеріне қатысу;

3) «3» бағасы «қанағаттанарлық» – оркестр бойынша сабақтарға жиі қатыспау, сыныпта бейжай болу, партияны тапсыру кезінде өз партиясын білмеу, партияны қайта тапсыру кезінде мектептің есептік концертіне міндетті түрде қатысу;

4) «2» бағасы «қанағаттанарлық емес» – себепсіз сабақтардан қалу, бағдарламаның көптеген партияларында партиясын қанағаттанарлықсыз жеткізу, есептік концертке қатысуына жол берілмеу.

**Образовательная программа
по предмету «Оркестр русских народных инструментов» детских
музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ
искусств**

1. Образовательная программа по предмету «Оркестр русских народных инструментов» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств (далее - Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения по предмету «Труба».

2. В настоящей программе используются следующие понятия:

1) ансамблевая игра – совместная игра или пение (например, дуэт, терцет или трио, квартет, квинтет);

2) инструментовка – изложение музыки в виде партитуры для камерного ансамбля или оркестра;

3) артикуляция – способ исполнения звуков при игре на музыкальном инструменте или пении;

4) оркестр русских народных инструментов – оркестр, включающий в свой состав инструменты семейства домр и балалаек, а также гусли, баяны, жалейки и другие русские народные инструменты;

5) чтение нот с листа – исполнение на инструменте или голосом незнакомого произведения по нотной записи без предварительного разучивания с учетом указаний автора и содержания произведения.

6) партия – составная часть многоголосного произведения, предназначенная для исполнения одним голосом или на определенном музыкальном инструменте, а также группой однородных голосов и инструментов;

7) тембр – окраска звука, позволяющая различать звуки одной высоты в исполнении различных голосов или инструментов;

8) фразировка – ясное, выразительное исполнение музыкальной фразы и всех элементов, определяющих смысл музыкальной речи, с помощью гибких изменений темпа, динамики, расстановки акцентов;

9) фактура – совокупность средств музыкального изложения (мелодия, аккорды, полифонические голоса), образующая технический склад произведения, фактура обусловлена содержанием произведения, композиционными принципами, также выразительными возможностями и техническими особенностями музыкальных инструментов или голосов.

3. Цель программы: создание условий для формирования навыков коллективного музицирования и воспитания потребности в совместной творческой музыкальной деятельности.

4. Задачи программы:

- 1) расширение музыкальных знаний и понятий;
- 2) знакомство с миром национальной, классической и современной музыки;
- 3) формирование и развитие навыков и приемов ансамблевой и оркестровой игры, обогащение духовной культуры через игру на народных музыкальных инструментах.
- 4) практическое применение и закрепление навыков и знаний, полученных в инструментальных классах;
- 5) развитие, воспитание коллективной творческой и исполнительской дисциплины;
- 6) развитие навыков чтения нот с листа, музыкального вкуса, слуха, чувства ритма, образного мышления, памяти и внимания;
- 7) развитие музыкально-творческих способностей на основе приобретенных им знаний, умений и навыков в области коллективного исполнительства.

5. Срок освоения образовательной программы – семь лет.

6. Объем учебного времени на реализацию программы определяется типовым учебным планом детских музыкальных школ, приведенном в приложении 1 к настоящему приказу. Обучение осуществляется в индивидуальной форме.

7. Цель учебного предмета реализуется через систему ключевых задач личностного, познавательного, коммуникативного и социального развития. Содержание обучения реализуется во взаимосвязи со способами действий, формами общения с музыкальным творчеством, которые формируются в учебном процессе.

8. Особенностью программы является ее общеразвивающая направленность на приобретение детьми знаний, умений и навыков игры на русских народных инструментах методом коллективного музицирования, опыта творческой деятельности, приемов и ансамблевого исполнительства.

9. Предмет ориентирован на традиционное обучение, индивидуально-дифференцированный подход к каждому обучающемуся, развитие художественно-образного мышления, овладение детьми духовными и культурными ценностями, выявление одаренных детей в области музыкального искусства.

10. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка.

11. Основные принципы достижения цели программы:

- 1) постепенность в развитии природных способностей детей;

2) строгая последовательность в овладении музыкальной лексикой и техническими приемами;

3) систематичность и регулярность занятий;

4) целенаправленность учебного процесса.

12. Программа предназначена для обучения детей, желающих освоить технику игры в оркестре русских народных инструментов, научиться исполнять русские, казахские народные песни, песни народов мира, авторскую музыку разных стилей и эпох, современную танцевальную музыку, современные детские песни.

13. Программа создает условия для овладения приемами игры в оркестре русских народных инструментов объеме, необходимом для дальнейшей практической деятельности будущего музыканта.

14. Программа направлена на творческое, эстетическое, духовно-нравственное развитие обучающихся и даёт возможность приобретения опыта исполнительской, ансамблевой, оркестровой практики, навыков самостоятельной работы по изучению и постижению музыкального искусства.

15. Программа рассчитана на детей различной степени музыкальной одарённости, подготовки и общего развития. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка. Особое внимание педагог обращает на доступность, постепенность и последовательность в освоении музыкальных знаний, пробуждение у детей интереса к музыке.

16. Программа ориентирована на выработку у обучающегося личностных качеств, способствующих:

1) освоению обучающимся знаний, умений и навыков игры на домре, позволяющих творчески исполнять музыкальные произведения в соответствии с необходимым уровнем музыкальной грамотности;

2) приобретению обучающимся опыта творческой деятельности;

3) овладению обучающимся духовными и культурными ценностями народов мира;

4) получению музыкального образования и приобщению к музыкальной культуре;

5) формированию у обучающегося комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать основные профессиональные образовательные программы в области музыкального искусства.

17. Психолого-педагогическое сопровождение направлено на:

1) создание условий для личностного, интеллектуального и социального развития, профессионального самоопределения обучающегося, соответствующих его индивидуальности, развитию

творческих способностей, с учетом интеллектуально-личностных возможностей;

2) создание у обучающегося позитивной мотивации к обучению;

3) оказание помощи личности в ее самопознании, формировании адекватной самооценки и адаптации в реальных жизненных условиях, преодолении кризисных ситуаций и достижении эмоциональной устойчивости, способствующих личностному росту и саморазвитию обучающегося;

4) оказание психологической помощи и поддержки обучающегося в соответствии с целями и задачами программы.

18. Привитие обучающемуся необходимых исполнительских навыков и умений осуществляется в процессе работы над различными по содержанию, характеру и стилю художественными произведениями, а музыкальное воспитание и развитие их основывается на изучении народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

19. Основная практическая задача коллективного музицирования – формирование специальных ансамблевых навыков игры, которые предполагают умение слушать звучание ансамбля, ощутить единый ритмический пульс, играть согласованно и художественно в изменчиво гибком ритме, совместно исполнять, взаимодействовать с участниками ансамбля.

20. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающегося, ориентирована на развитие функциональной грамотности школьников и достижение ключевых и предметных компетенций (освоенных специфических знаний, умений, навыков в рамках учебного предмета).

21. Методологическая основа программы:

1) концепция целостного подхода к формированию личности;

2) теория возрастного, личностно-деятельностного, индивидуально-дифференцированного и проблемно-исследовательского подходов в обучении;

3) общедидактические постулаты современной педагогики, детерминированные ими подходы к содержанию, формам и методам образовательного процесса;

4) разработка проблемы развития творческих и исполнительских способностей обучающегося в контексте развивающего обучения;

5) теоретические и методические установки видных педагогов и музыковедов.

22. Педагогические принципы отбора содержания учебного материала:

1) принцип природосообразности и доступности учитывает возрастные особенности обучающегося, позволяя отобрать доступный

для слушания, изучения, исполнения учебный материал, который будет способствовать музыкальному и духовно-нравственному развитию обучающегося;

2) принцип преемственности означает связь между всеми классами обучения на уровне содержания и музыкально-исполнительской деятельности обучающегося;

3) принцип индивидуализации обучения является главным способом практического освоения исполнительских навыков игры на инструменте;

4) принцип творчества раскрывает способности и склонности обучающихся, способствует созданию ситуации успеха, радости общения с искусством.

23. Специфика индивидуального обучения по предмету «Оркестр русских народных инструментов» создает условия для вариативности выбора методов, средств, форм обучения и подбора репертуарного комплекса.

24. Для достижения поставленных задач используются следующие методы обучения:

1) словесный метод (беседа, рассказ, объяснение, дискуссия);

2) наглядно-демонстрационный (исполнение произведения педагогом на инструменте, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций);

3) практический (работа на инструменте, подготовительные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения);

4) аналитический (сравнения и обобщения, развитие логического мышления);

5) эмоциональный (подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления).

25. Выбор методов зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося, физических данных, уровня развития музыкальных способностей.

26. Формы занятий:

1) практические – приемы и навыки игры отрабатываются на инструменте;

2) групповые занятия проводятся для коллективного музицирования в ансамбле;

3) репетиционно-концертные (подготовка и публичное представление концертных номеров);

4) конкурсы;

5) урок-игра (использование игровых технологий на уроке);

6) урок-экскурсия.

27. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимися. Программа занятий состоит из одновременно проводимых теоретических и практических занятий.

28. Виды внеурочных форм работы:

- 1) игра в ансамбле;
- 2) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;
- 3) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;
- 4) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев;
- 5) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

29. На основе настоящей программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для данного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса.

30. Структурные элементы рабочей учебной программы:

- 1) титульный лист;
- 2) пояснительная записка;
- 3) планирование учебной деятельности;
- 4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.

31. На титульном листе размещаются основные сведения:

- 1) название организации образования;
- 2) название учебного предмета;
- 3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;
- 4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);
- 5) краткая информация о педагоге;
- 6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.

31. Содержание пояснительной записки:

- 1) образовательная программа как основание;
- 2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;
- 3) особенности обучения в данном классе (развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми);
- 4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;
- 5) информация об изменении сроков и/или времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.

32. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.

33. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение учебного процесса»:

- 1) перечень познавательной литературы для обучающегося;
- 2) перечень методической литературы для педагога;
- 3) перечень учебно-наглядных пособий.

34. Рабочая учебная программа педагога рассматривается на заседании методического совета и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.

35. Педагог на основе рабочей учебной программы составляет индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.

36. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

37. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы по реализации программы, концертные и экзаменационные программы значительно отличаются по уровню сложности.

38. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

39. Правильная организация учебного процесса, успешное и всестороннее развитие музыкально-исполнительских данных обучающегося зависят непосредственно от того, насколько тщательно спланирована работа в целом, продуман выбор репертуара.

40. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных потребностей и особенностей дарования.

41. Педагог формирует репертуарный перечень оркестра с учетом уровня подготовки и состава коллектива, пополняет список новыми, вновь созданными произведениями (оригинальными, обработками и переложениями) русских, казахских и зарубежных композиторов, обработками народных песен и собственными инструменталками.

42. Репертуарный перечень включает произведения казахской, русской, зарубежной музыки, высокохудожественные детские, юношеские пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, детских кинофильмов, народную музыку.

43. Репертуарный перечень состоит из следующих разделов:

1) произведения для оркестра народных инструментов – оригинальные обработки и инструментовки;

2) произведения для различных инструментов в сопровождении оркестра народных инструментов;

3) произведения для голоса в сопровождении оркестра народных инструментов;

4) произведения для оркестра баянов, дуэта, трио, квартета баянов, дуэта и трио аккордеонов.

44. Педагог активно использует в учебном процессе обработки казахских народных песен, произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые, гармонические, ритмические и мелодические особенности.

45. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

46. Педагог систематически обновляет и расширяет репертуарный перечень, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

Педагог тщательно продумывает методику и репертуар оркестра, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающихся как со стороны художественного содержания, так и техники исполнения.

48. Педагог устанавливает степень завершённости работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует объём и сложность программы, пополняя репертуарный перечень за счёт нового репертуара.

53. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный репертуарный перечень для оркестра.

56. Основной задачей класса оркестра является практическое применение и закрепление навыков и знаний, полученных в инструментальных классах, развитие музыкального вкуса, воспитание коллективной творческой и исполнительской дисциплины.

57. Оркестр народных инструментов формируется из обучающихся 3-5 классов по пятилетнему сроку обучения и 3-7 классов по семилетнему сроку обучения, которые уже владеют определенными

навыками игры на инструменте, полученными в классе по специальности и предмету по выбору.

58. Предмет по выбору предоставляет возможность обучающимся народного отделения получить соответствующую подготовку до посещения оркестра, значительно расширить возможности его комплектования, так как помимо солирующих инструментов формируется группа аккомпанемента, альтовая группа, партии басов.

59. Основой оркестра народных инструментов является струнная группа – домры и балалайки. При малочисленности или отсутствии группы балалаек руководитель оркестра, сохраняя фактуру исполняемого произведения, передает функции аккомпанемента, выполняемые балалайками, группе домр.

60. В музыкальных школах, имеющих специальные классы трех-четырёхструнных домр, соединяются обе разновидности домр в оркестре, используется репертуар для смешанного оркестра с трехструнными домрами.

61. При формировании басовой партии оркестра педагог заранее готовит оркестрантов-басистов: бас и балалайка-контрабас, домра-бас и домра-контрабас.

62. Для развития и расширения оркестрового класса практикуется обучение баянистов и аккордеонистов на струнных народных инструментах (бас, контрабас, балалайка-секунда и балалайка-альт, то есть на инструментах ритмической группы) в порядке ознакомления с народными щипковыми инструментами.

63. Включение в состав оркестра ударных инструментов, тембровых и оркестровых баянов, медных и деревянных духовых инструментов, скрипичного контрабаса, а иногда фортепиано обогащает звуковую палитру оркестра.

64. Ансамбли баянистов формируются из обучающихся 3-5 классов по пятилетнему сроку обучения и 5-7 классов по семилетнему сроку обучения. Основные составы ансамблей в музыкальных школах - дуэты и трио, квартеты, квинтеты, секстеты.

65. Оркестры баянистов формируются в музыкальных школах, где нет классов струнных народных инструментов (домра, балалайка) из обучающихся 3-5 классов по пятилетнему сроку обучения и 5-7 классов по семилетнему сроку обучения.

66. Основу оркестра баянистов составляют баяны с готовыми аккордами и оркестровые баяны. Все инструменты, входящие в состав оркестра, имеют одинаковый строй.

67. Для увеличения тембрового богатства и разнообразия оркестровых красок в состав оркестра включаются другие

инструменты, как смычковый или балалаечный контрабас, группа ударных инструментов, деревянные и медные духовые инструменты.

68. Основой оркестра баянистов является квинтет, имеющий следующий состав: первые и вторые баяны, альты, тенора и группа басов. Количество голосов увеличивается за счет введения в состав оркестра видов инструментов.

69. Один из главных элементов в работе с оркестром – правильное расположение его участников на репетициях и концертах. Исполнители в оркестре рассаживаются компактно.

70. В оркестре каждый обучающийся знакомится с различными функциями оркестровых инструментов. Руководитель оркестра следит за тем, чтобы оркестрант за это время поиграл различные оркестровые партии – не только первых и вторых баянов, но и партии альтов, теноров и басов. Оркестрант за время пребывания в оркестре охватывает круг музыкальных произведений разных по жанру, форме и характеру.

71. Оркестрант самостоятельно занимается регулярно и систематически. Объем работы определяется с учетом минимальных затрат на подготовку домашнего задания, параллельного освоения детьми программы общего среднего образования.

72. Индивидуальная домашняя работа проводится в несколько приемов и строится в соответствии с рекомендациями педагога. В первую очередь прорабатываются самые сложные задания. С учетом умственных и физических возможностей обучающегося педагог определяет время работы над тем или иным произведением.

73. Межпредметные связи предмета «Оркестр русских народных инструментов» с предметами «Сольфеджио», «Казахская музыкальная литература», «Мировая музыкальная литература», «Коллективное музицирование» побуждают обучающихся к целостному познанию различных художественных явлений.

74. Программные требования в 1 классе:

1) освоение первоначальных игровых навыков на основных инструментах оркестра (домры малые, балалайки-примы, баяны) и их оркестровых разновидностях (домра-альт, балалайки-секунда и альт, басовая группа);

2) овладение основными навыками техники игры (посадка, способы звукоизвлечения, аппликатура) обучающимися неспециальных классов;

3) развитие навыков коллективной игры, навыков самостоятельного разбора оркестровых партий;

4) формирование умения исполнять свою партию, следуя замыслу автора и требованиям руководителя оркестра;

5) овладение знаниями профессиональной терминологии, необходимой на данном этапе;

6) знакомство с дирижёрским жестом, овладение навыком начинать и заканчивать игру по дирижёрскому жесту.

75. Содержание учебного предмета в 1 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Знакомство с оркестровым музыкальным инструментом.

Тема 2. Основные принципы коллективного музицирования.

Тема 3. Знакомство с дирижёрским жестом.

Тема 4. Формирование умения исполнять оркестровую партию.

Тема 5. Работа над изучением музыкального произведения.

Тема 6. Сводные репетиции.

76. Ожидаемые результаты освоения программы 1 класса.

К концу обучения в 1 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает начальные основы оркестрового искусства, художественно-исполнительских возможностей оркестра русских народных инструментов;

2) знает профессиональную терминологию;

3) владеет навыками коллективного оркестрового исполнительского творчества, в том числе отражающие взаимоотношения между солистом и оркестром;

4) владеет навыками исполнения партии в оркестровом коллективе в соответствии с замыслом композитора и требованием дирижёра, чтение нот с листа;

5) применяет в ансамблевой и оркестровой игре практические навыки игры на инструменте, приобретенные в специальных классах;

6) понимает основную тему, подголоски, вариации, исполняемые как всем оркестром, так и отдельными оркестровыми группами;

7) исполняет свою оркестровую партию, следуя замыслу и трактовке дирижера;

9) умеет читать с листа оркестровую партию и ориентироваться в ней;

10) понимает дирижёрские жесты;

11) понимает музыкальное произведение, исполняемое оркестром в целом и отдельными группами;

12) умеет слышать основную тему, подголоски, сопровождение;

13) умеет грамотно анализировать исполняемое оркестровое произведение.

77. Программные требования во 2 классе:

1) дальнейшее совершенствование технических возможностей в овладении игрой на музыкальных инструментах, усложнение репертуара за счёт введения новых приёмов игры;

2) формирование умения разучивать партии в группах однородных инструментов самостоятельно; умения слышать подголоски, партии солиста и аккомпанемента, навыков понимания дирижёрского жеста;

3) выработка устойчивой ритмичности в умеренных темпах, развитие навыков оркестрового исполнительства и артистичности;

4) знакомство с музыкальными жанрами, творчеством композиторов, с лучшими исполнителями и оркестрами, прослушивание их игры в записях;

5) знание основных схем дирижирования, освоение средств выразительного исполнения (фразировка, динамика, артикуляция).

78. Содержание учебного предмета во 2 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Дальнейшее совершенствование игры на инструменте и развитие основных принципов игры в оркестре.

Тема 2. Формирование умения слышать подголоски, партии солиста и аккомпанемента.

Тема 3. Работа над ритмической устойчивостью в быстрых темпах.

Тема 4. Средства освоения выразительности исполнения музыкального произведения (фразировка, динамика, артикуляция, тембровое сопоставление).

Тема 5. Умение определять и преодолевать технические трудности в оркестровых партиях.

Тема 6. Сводные репетиции.

79. Ожидаемые результаты освоения программы 2 класса.

К концу обучения во 2 классе обучающийся имеет следующие знания,

1) владеет навыками игры в ансамбле, оркестре;

2) умеет осуществлять слуховой контроль во время исполнения музыкальных произведений;

3) знает характерные особенности музыкальных жанров и стилевых направлений;

4) знает музыкальные термины и уметь применять их на практике;

5) умеет создавать художественный образ;

6) умеет определять исполнительский план изучаемых произведений в контексте интонирования, фразировки и динамики;

7) умеет применять на практике стилевые особенности исполняемых произведений;

8) усовершенствует технические возможности владения музыкальным инструментом;

9) владеет навыками сценического поведения;

10) знает начальные основы оркестрового искусства, художественно-исполнительских возможностей оркестра;

11) знает профессиональную терминологию;

12) владеет навыками исполнения партии в оркестровом коллективе в соответствии с замыслом композитора и требованием дирижёра;

13) понимает дирижёрские жесты;

14) умеет слышать основную тему, подголоски, сопровождение;

15) умеет грамотно анализировать исполняемое оркестровое произведение.

80. Программные требования в 3 классе:

1) совершенствование навыков ансамблевой игры в произведениях более сложной фактуры, синхронного выполнения игровых приёмов, достижения идеального унисона в исполняемой партии;

2) выработка ритмической устойчивости в более быстрых и медленных темпах с более сложным ритмическим рисунком;

3) знакомство с главными компонентами музыкального языка (ладовое тяготение, мелодия, аккомпанемент);

4) грамотное чтение нотных текстов по партиям и всем составом оркестра;

5) владение основными способами звукоизвлечения, разновидностями атаки звука, артикуляционными приёмами, рационального применения аппликатуры;

6) умение определять и преодолевать технические трудности в париях, проникать в эмоционально-образное содержание разучиваемого произведения.

7) развивать умение анализировать музыкальное произведение, определять форму построения, формировать навык сценического поведения в условиях концерта.

81. Содержание учебного предмета в 3 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Совершенствование навыков ансамблевой игры в произведениях с более сложной фактурой.

Тема 2. Работа над главными компонентами музыкального языка (ритм, высота, ладовое тяготение, мелодия, аккомпанемент).

Тема 3. Развитие навыков оркестрового исполнительства, артистичности, поведения во время концерта.

Тема 4. Работа над новыми музыкальными произведениями повышенной сложности.

Тема 5. Подготовка к концертному выступлению.

Тема 6. Сводные репетиции.

82. Ожидаемые результаты освоения программы 3 класса.

К концу обучения в 3 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) умеет грамотно исполнять музыкальные произведения на инструменте;
- 2) умеет создавать художественный образ при игре на инструменте;
- 3) умеет осуществлять слуховой контроль во время исполнения музыкальных произведений;
- 4) понимает основу музыкального произведения (его основную тему, подголоски, вариации, исполняемые как всем оркестром, так и отдельными оркестровыми группами);
- 5) умеет проставить аппликатуру в своей партии;
- 6) исполняет свою партию, следуя замыслу и трактовке дирижера;
- 7) играет свою партию наизусть
- 8) владеет навыками игры в ансамбле, оркестре;
- 9) знает музыкальные термины и умеет применять их на практике;
- 10) самостоятельно разучивает музыкальные произведения различных жанров и стилей на инструменте;
- 11) умеет читать с листа оркестровую партию и ориентироваться в ней;
- 12) знает оркестровый репертуар для инструментов;
- 13) знает начальные основы оркестрового искусства, художественно-исполнительских возможностей оркестра;
- 14) владеет навыками исполнения партии в оркестровом коллективе в соответствии с замыслом композитора и требованием дирижёра;
- 15) понимает дирижёрские жесты;
- 16) знает характерные особенности музыкальных жанров и стилевых направлений;
- 17) умеет определять исполнительский план изучаемых произведений в контексте интонирования, фразировки и динамики;
- 18) владеет практическими навыками исполнения партий в составе оркестра;

19) умеет применять на практике стилевые особенности исполняемых произведений;

20) владеет навыками сценического поведения;

21) умеет самостоятельно грамотно анализировать, разучивать произведения, выразительно и технически исполнять на инструменте произведения;

22) умеет подбирать на слух мелодию и простой аккомпанемент, имеет навыки транспонирования и музицирования в ансамбле.

83. Целью контроля успеваемости является выявление результативности в освоении образовательной программы обучающимся.

Контроль освоения программы обучающимися осуществляется в форме контрольной работы, академического концерта.

84. Форма аттестации и контрольно-программные требования к выступлениям обучающихся:

1) 1 класса – в первой, во второй, третьей четвертях: контрольная работа (знание оркестровых партий); в четвертой четверти: академический концерт (оригинальные обработки и инструментовки);

2) 2 класса – в первой, во второй, третьей четвертях: контрольная работа (знание оркестровых партий); в четвертой четверти: академический концерт (произведения для различных инструментов);

3) 3 класса – в первой, во второй, третьей четвертях: контрольная работа (знание оркестровых партий); в четвертой четверти: академический концерт (произведения для оркестра баянов, а также дуэта, трио, квартета баянов, дуэта и трио аккордеонов).

85. Критерии оценивания результатов обучения в музыкальном образовании складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на концертных выступлениях.

При оценке работы обучающегося педагог учитывает следующие параметры:

1) знание художественно-эстетических, технических особенностей, характерных для оркестрового исполнительства;

2) знание музыкальной терминологии;

3) наличие практических навыков исполнения партий в составе оркестра;

4) умение грамотно исполнять музыкальные произведения в оркестре на инструменте;

5) навыки чтения нот с листа;

6) умение самостоятельно разучивать музыкальные произведения различных жанров и стилей на инструменте;

7) знание оркестрового репертуара для инструментов.

86. Критерии оценки:

1) оценка «5» «отлично» – регулярное посещение занятий по оркестру, знание своей партии во всех произведениях, разучиваемых в оркестровом классе, активная эмоциональная работа на занятиях, участие во всех концертах коллектива;

2) оценка «4» «хорошо» – регулярное посещение занятий по оркестру, активная работа в классе, сдача партий всей программы при недостаточной проработке трудных технических фрагментов, участие в концертах оркестра.

3) оценка «3» «удовлетворительно» – нерегулярное посещение занятий по оркестру, пассивная работа в классе, незнание некоторых партитур при сдаче партий, участие в обязательном отчётном концерте школы в случае пересдачи партий.

4) оценка «2» «неудовлетворительно» – пропуски занятий без уважительных причин, неудовлетворительная сдача партий в большинстве партитур всей программы, недопуск к выступлению на отчётный концерт.